

FOKUS

SKRIV SANGTEKSTENE I STAVSKRIFT

FOKUS B: BOKSTAVLØSE LYDER

Toril Karstad

Innhold

- s. 3: Diftongene ai og au-vers
- s. 4: Diftongene øy og ei-vers
- s. 5-6: t̥-lyd med RT-vers
- s. 7-8: ŋ-lyd med RN-vers
- s. 9-10: f-lyd med RS-vers
- s. 11-12: l̥-lyd med RL/RDL-vers
- s. 13: d-lyd med RD-vers
- s. 14-15: ŋ-lyd med NG-vers
- s. 16: f-lyd med N foran K-vers
- s. 17: f-lyd med SKJ-vers
- s. 18: f-lyd med SJ-vers
- s. 19-20: S-L-vers (S foran L = f-lyden)
- s. 21-22: ç-lyd med KJ-vers
- s. 23: ç-lyd med TJ-vers
- s. 24: ç-lyd med K-vers
- s. 25-26: f-lyd med SK-vers
- s. 27: ŋ-lyd med G foran N-vers
- s. 28: ŋ-lyd med N foran G-vers
- s. 29: EGN / ØGN-vers
- Tolydskombinasjoner med nasalering:
- s. 30: Nasal t-n-vers
- s. 31: Nasal d-n-vers
- s. 32: Nasal t̥-ŋ med RTN/RTEN-vers

**Dette heftet er utviklet
ved hjelp av Extra-midler
og prosjektmidler fra
Stiftelsen Dam.**

*Omslagsbilde:
Melissa Adéle Popkema*

Fokus © Toril Karstad Kreativ Læring

Tegnforklaringer til talesymbolene for bokstavløse lyder og bakre l-lyd

η (RN) Tungespiss mot bakgom, stemme, nasal	l̥ (Bakre L / RL) Tungespiss mot bakgom, stemme	f (SJ-lyd, RS) Tungespiss mot bakgom + friksjon	t̥ (RT) Tungespiss mot bakgom, eksplosjonslyd	d (RD) Tungespiss mot bakgom, eksplosjonslyd, stemme	ç (KJ-lyd) Tungerygg mot gane	ŋ (NG-lyd) Tungerygg mot ganel, stemme, nasal

Bakgomlyder: Si tungeblad-mot-forgom-lyd, men brett tunga bak!

/n/ blir /ŋ/ = RN

/t/ blir /t̥/ = RT

/d/ blir /d̥/ = RD

/s/ blir /ʃ/ = RS

Fremre /l/ blir bakre /l̥/ = L/RL

/ç/ er tilnærmet parlyd til /f/.

Si /f/ med hviskestemme og trykk,
da blir det /ç/.

I Fokus fins det sanger og oppgaver knyttet til enkelte *lydkombinasjoner* der n- eller ŋ-lyd – som er nasale – farger forutgående lyd (t, d eller t̥), så denne blir nasalert: «t-n», «d-n», «t̥-ŋ». Se Karstad (2020) s. 176 for en gjennomgang av fenomenet (www.universitetsforlaget.no/kreativ-og-begrepsbasert-skriftspraklaering-1). Og lytt til sang nr. 55-57 som fins på netressursen til fagboka og på *fokus.no*.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

Diffongene ai og au-vers

Vi så en hai
med hud som skai
ved Oslos kai.
Den var så svai.
Husk: Alltid vai
med flagg i mai,
og kos deg
med litt pai!

Jeg har en sau
som sier mjau
i bondens skau
og bak en haug.
Den går i tau
og gjør meg flau.
Nå skal den
klippes snau.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

Diffongene øy og ei-vers

Det er så gøy
med mye støy!
Vi så ei røy
idet den fløy.
Vi lesset høy
på bondens øy.
Vi hadde
hverdagstøy

Å, kjære, hei:
Gi meg litt sei,
så er du grei!
Jeg bruker skei
og spiser skrei
som er så brei.
Det går jo
i en fei!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

t-lyd med RT-vers 1

På Sortland skulle være fest
for Martin, Kurt og Bjarte.
Vi durte fort av sted da vi
fikk Berta til å starte.
Marte leste kartet vårt.
Turen bort til Kurt var kort.
Snart var vi i Gerts vei ti.
Mor Marta var så blid.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

t-lyd med RT-vers 2

Og hun serverte Smarties, te
og fjorten sorter kake.
Det var nok dyrt, ja, det er klart,
når førti skulle smake.
Slik vertinne finnes ei,
ingen furting, hun var grei.
Tserter, krem og myrtehjarter
gikk med i en fei!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavskrift.

η-lyd med RN-vers 1-2

Vesle Arne
og hans fetter Bjarne
kom med korn til
kuene med horn.
Melka fra kyrne
skulle Bjarnhild syrne.
Stakkars Stjerne
hadde fått en torn.

«Bruk nå hjernen!
Lys litt med lanterneren!
Prøv å fjerne
tornen!» ropte Bjørn.
«Løp til et hjørne
hvis det skulle tørne
helt for stakkars
Stjerne, kjære barn!»

This image shows a full page of a notebook or ledger template. It features a series of evenly spaced horizontal blue lines for writing. A single vertical red dashed line runs down the center of the page, creating two equal-width columns. The margins are consistent on all sides.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

n-lyd med RN-vers 3

Med litt «turning»
fikk de tatt på smurning.
Stjerne ville
gjærne stå i fred.
Barna fikk fjerne
tornen, akk, men klærne,
de ble umoderne.
Sånn var det!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

J-lyd med RS-vers 1-2

Jeg heter Lars.
Jeg er mors og fars.
Og så er jeg norsk
og liker torsk.
Men jeg forstår
insk, så det forslår.
Kirsten, hun er størst.
Hun ble født først.

Hørs'len er bra.
Oppførsel: Litt sta.
Kjøttfarse er godt.
Sursild er rått.
Marsvinet mitt,
det forstyrrer litt
og forspiser seg.
Ellers er'n grei.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

J-lyd med RS-vers 3

Bursdagen min
er i mars – og din?
Nå skal du til pers
i siste vers:
Klarer du si:
hårsår sursild i
Harstads
ferskfiskkro,
så er du god!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

]-lyd med RL og RDL-vers 1-2

Karl forlot
forleden Nordland.
Torleif fulgte med.
Det var ikke farlig,
for de reiste varlig.
De fant perler
og så erler.
Storlom fikk de se.

Værlaget var
godt. Det blåste
herlig, sørlig bris.
Fisken var ustyrlik,
og den smakte syrlig.
Middagen var
sommerlik med
vårløk, kål og ris.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

] -lyd med RL og RDL-vers 3

Karls forlovede,
Liv Barlo,
gikk om bord i Li.
Sørlandet var
målet.
Torleif tente bålet.
Sommerleir på
Fjordly blir nok
ingen dårlig tid.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

d-lyd med RD-vers

Gard tok Hjørdis til Hardanger
i en Ford med flott gardin.
Hun stod ferdig med bardun,
litt kardemomme og sardin.
Gard har Ford fordi
den har stor verdi.
Prisen burde vært
fordelt på fler enn ti.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

ŋ med NG-vers 1

Det er sang og klang
når fotgjengerne går.
Ingen henger rundt
og slenger. Det er vår.
Ingen krangler. Alle rangler.
Ingen trenger noen seng.
Mange gjenger springer ute.
Alle unger drar i fleng

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

ŋ med NG-vers 2

til de lange, trange
swingene i by'n.
Ingen kiosker trenger
stenge. For et syn!
Og pling og plang og ding og dang,
og med et sprang er ting i gang.
Og pengene forsvinner som et lyn.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavskrift.

η med N foran K -vers

Kjenner du Venke?
Nå må du tenke!
Kjenner du onkel?
Han har en bank.
Sko'ne er blanke.
Beina er slanke.
Panna er rynket.
Ryggen er rank.

Tross spinkle ankler:
Onkel er flink
og hinker rundt en
stinkende mink.
Onkel, han blunker
til enkle munker.
Bokfinken får
et vink.

[illegible]

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

J-lyd med SKJ-vers

Se, et skjelett
med skjerf, skjørt og spett!
Det skjelver i skjorta
bak skjold i et skjul.
Skjegget er skjønt,
litt skjevt, skjørt og grønt.
Det skjeler, men skjærer
opp skjære til jul.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

S-lyd med SJ-vers

Sjimpansen og sjiraffen spilte
sjakk mot en sjenert sjakal.
Sjongløren var sjalu og sjanglet
sjøsjuk som en gal.
Sjåføren sjekket sju små sjal.
Hans sjel fikk sjokk da sjefen stjal.
En sjelden sjokolade fant han
i den sjette dal.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavskrift.

S-L-vers 1

Slakteren tok slegga.
Sløve kniver lot han slenge.
Han var slapp og sliten.
Slipset hang og slang.
For et slit å slepe rundt på
tunge slakt så lenge!
Slavedriver Slåtten var så
slem hver gang!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavskrift.

S-L-vers 2

Slik en slyngel, du!
Han var slesk og slu.
Men nå skulle døra
slamres hardt!
Det fikk være slutt på slunken
pung med noen slanter!
Slakteren, han for på dør i
voldsom fart.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

§-lyd med KJ-vers 1

Den kjekke Kjell kom kjørende
med kjøtt til hunden Kjempje.
På kjøkkenet stod kjerringa
og kjevlet kjeks med lempje.
Da Kjempje åpnet kjevene
og gapte kjekt med kjeften,
var mannen kjapp, tok kjelen fram
og lot den kjenne teften.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

§-lyd med KJ-vers 2

Den åt selen og ble kjælen,
men nå var den bikkja løpt.
Kjære Liv», sa Kjell,
kom, sitt i stolen!
Se på kjolen
og kjedet jeg har kjøpt!»

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

§-lyd med TJ-vers

Tjue hester stod i tjor.
De hadde tjent tjuene
med å frakte tjukk tjære
til tjeldenenes tjern på Tjøme.

Handwriting practice lines (dashed top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dashed top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dashed top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dashed top and bottom lines, solid middle line).

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

ς-lyd med K-vers

Kirsten er kynisk
kirurg borti Kina-land,
keivhendt, litt keitet,
med kyse og kyndig hand.
Hun tar en kikk på
kinesernes kinn, og hun
kysser med kirsebærmunn.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

ſ-lyd med SK-vers 1

Hei, skipper, se skiltet her!
Kan du skimte skiwa i skyggen der?
Vann skyller mot skifer, ja,
skipbrudd kan bli din skyld da!
Skift retning fort!
Få skikk på skipet!
Skynd deg bort!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

J-lyd med SK-vers 2

La skøyta skyte fart,
så er det gjort!
Skipper, har du skylapp nå?
Du skeier ut! Det skingrer så!
Nei, denne skitne skyssen kan jeg
miste skinka på!

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

ŋ-lyd med G foran N-vers

I Bagn bor Agnar
og vennen Ragnar.
De drog til Høgne
litt nord i sognet.
De agnet kroken,
fikk fisk med rogn
og sov i Signe sin
campingvogn.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

ŋ-lyd med N foran G-vers

Inge drog med hangarskip
til Ingunn og Angelika.
Singapore var målet.
Ingars bungalow fungerte bra.
Tango ble det spilt.
Mango smakte mildt.
Kjøtt fra kenguru og
bingospill var gildt.

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Handwriting practice lines (dotted top and bottom lines, solid middle line).

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

EG-N og ØG-N-vers

Nå skal jeg tegne
en vakker bregne
og Per med fregner.
Han står og regner.
Per skal beregne
en pris per døgn,
fordi en regning
var bygd på løgn.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavschrift.

Nasal t-n-lyd-vers

Gretne barn bøter skitne garn.
Sultne menn med råtne tenner
roper: «Bli ved fatning, venner!
Letner det? Hurra!
Retningen er bra!»

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavskrift.

Nasal d-n-lyd-vers

Vår Ådne drog til Audny
med ledning til Jon prest.
Med Odnys lodne traver
ble ridningen en fest.
Vår modne Ådnes
kledning var så god.
Den ble hans redning
i en iskald sno.

Se etter forskriften, og skriv språklydsangen i stavskrift.

Nasal **t-n**-lyd-vers

Lars drog til Horten med portner Jon,
herr Morten Hartner og gartner Trond.
Hartner besvimte, det svartnet, ja.
Klokka hans fortnet, det var'ke bra.
Furtne ble Trond og portner Jon.
Turen ble jo kortnet. Dagen ble vond.

Handwriting practice lines consisting of six sets of three horizontal lines (top, middle, and bottom) for tracing and writing practice.